

TRIBUNA

REDACTIA
Arad, Deak Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor
pe 6 luni 10 cor
pe 3 luni 5 cor
pe o luna 2 cor
pentru România și străinătate pe un an
40 franci
Manuscrisurile se înalțază

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deak Ferencz-u. Nr. 20

INSERȚIUNILE:
Se va plăti pentru prima dată la
debut și pentru fiecare publicație
se va plăti în avans.
Alte abonațiile, cât și abonajii
se vor plăti în avans în Arad.
Prețurile pentru oraș și împrejurimi
sunt în avans.

Poporul citește...

Invențaii imprimăria și
voi invențaii democrația.
Carlyle.

(M.) De mult s'au răsturnat întocmirile de castă; poporul n'a mai vrut să fie considerat turmă binevenită ori-cărui parvenit. Lumina purtată și sădită de școli în sufletele părăsite le-a chemat la o nouă viață, au frezitat dorul conștiinței libere și libertății personale.

Și masele deșteptate și-au cerut drepturile omului și-au *trebut* să le capete; și-au cerut garanțele de existență națiunile și prixa loc, țăr, bombe periră aceia, cari li-s'au înșpotrivit.

Poporul în deșteptarea lui s'a arătat măreț și înfiorător; măreț în actele lui și înfricoșat în instrumente. căci cu ori-ce preț vor să ajungă în portul aspirațiilor sale.

Care-s însă mijloacele deșteptării?

La primele începuturi școala deopotrivă de importantă pentru generațiile tinere, ca și pentru popoarele june în viața politică. Școala formează materialul pentru viitor. O națiune, care are școală bine întocmită, adăpăla egal la isvoarele culturii generale, acomodată însă în același timp cu aspirațiile imediate ale neamului respectiv, n'are să-și teamă următorii. În chipul acesta școala națională devine paladiul celor mai sfinte interese ale neamurilor.

Potentează, dă aliment, statornicește aceste interese încunjurându-le cu auriul văl al mândriei etnice, literatura națională.

Ajuns însă odată în vârtejul combinațiilor politice păsește cu putere, hotărâtor a-și juca rolul său nobil ziaristică.

Ziaristica reprezintă tot atâtea tribune, unde se apără, se discută, se eluptă drepturile ca atare. Ea reprezintă opinia publică. Ziarele prin iefinătatea lor, prin spontaneitatea, conținutul bogat, variat, caracterul divers nu numai, că stau aproape de toate mlădițele unui popor și sunt o putere magnetică intrinsecă, ce le ține la oaltă, dar' oferă minimul de alimentare sufletească, ce se ține să-l aibă fiecare.

La noi apoi e singura școală politică. Aici se discută marile interese ale neamului românesc; ziarele resping atacurile îndreptate contra noastră; ele ne prepară viitorul politic.

În felul acesta din statistica cetirii ziarilor la noi s'ar putea face unele concluzii de natură destul de sigură pentru a ne ști, cât plălim.

Puterea cuvântului spus în ziare e mare e mespusă influința cărților.

Și poporul azi le citește. Corespondențele, cari zi de zi le trimit prin ziare, din cam se vede, că interesul pentru nevoile noastre naționale încolțește.

La alegerile trecute am văzut țărani însulșiiți pentru cauza națională. Ține unele

ori popa, birăul, învățătorul cu străinul, țărănul însă nu: el cu adevărat citește.

Uitat, pus la dispoziția diferiților candidați și momelilor lor el fu deșteptat la viață nouă de glasul ziaristicii noastre. Căci discută mulțimea, convorbesc de politică singuraticii; problema unei ziaristici bune e însă a ținea politica în adevăratele-i ogașe.

La noi s'a spus cuvântul, cei grupați în jurul acestei gazete și ajutat de însuflețita societate românească am scos aici, în jur — ceea-ce e foarte semnificativ trei — și peste tot mai mulți apărători ai cauzei românești în dieta țării. Cuvântul trup s'a făcut.

Poporul citește... Poporul trebuie să citească în continuu.

Fiecare Român trebuie să citească, ca atunci, când se trag clopotele pentru sărbătorii, ori când li-se vestește, ca fiecare să fie la locul său, situația să fie în favorul nostru altcum ori-cât de sonore ar fi clopotele, le-ar urma o scurtă însuflețire ș-apoi... tăcere. Preoții și învățătorii deci să-și știe datoria: să răspândească ziarul pe la toți, ce-l pot ține, la cei-ce nu pot, să le vestească ei înșiși datoriile naționale. Ear' cei-ce pot jertfi, facă prinosul cel mai sfânt: aducă ofrandă pentru ziaristica română.

Căci la început a fost cuvântul. Poporul îl va celi și cuvântul trup se face.

Ședințele de Marți și Mercuri.

În aceste zile se vor alege officianții camerei deputaților. Știind, că opoziția unită e în majoritate naturală, că din sinul ei vor fi aleși. Ziarele opoziționale publică apeluri și manifeste, roagă și amenință pe deputații coaliției, ca toți să fie prezenți, altcum le publică numele în foaie. Va să zică, cu ori-ce preț vreau să rămână la putere. — Organele lui Tisza însă spun, că la guvern ar putea ajunge numai o coaliție de fracțiuni liberale. Rea situație! Făimoasa partidă mai trăește numai din milă și visuri. Nu și-a înțeles menirea!

Comitele suprem al comitatului Arad.

Sub acest titlu, dl Dr. Takácsy Zoltán, președintele partidului liberal din loc, scrie în numărul de Duminecă al ziarului „Aradi Közlöny“, un remarcabil articol, relativ la criza de fișpan în comitatul nostru. Tonul obiectiv și urban, — atât de puțin obișnuit în presa maghiară când se tratează și despre noi — de care se folosește dl Takácsy tratându-și tema, ne îndeamnă să relevăm și noi articolul d-sale, deși — e poate de prisos s'o și spunem — nu suntem în multe privințe de aceeași părere cu d-sa. Dl Takácsy constată întâiu în articolul său, că „de vre'un deceniu și jumătate încoace, s'a ivit și s'a întărit între Români din comitat un curent incompatibil cu tendințele naționale maghiare“. Faptul acesta, sollicită o forță extra-ordinară în fruntea comitatului, dela care dl Takácsy ar poști să întrunească următoarele calități:

1. Desteritate în conducerea ședințelor. Fișpanul comitatului Arad, întâlnește adversari te-

merari în naționaliști, familiarizați cu toate teripurile luptelor din sala comitatului, cari la prima ocazie îi vor cunoaște părțile slabe, și la început deja, cu cunoscuta lor tactică, vor face atac împotriva prestigiului presidial, pe care dacă l'au clătinat odată, foarte cu greu, ori poate nici cum, nu se mai poate restabili. De aceea, este de dorit, ca viitorul fișpan să fie un astfel de bărbat, care a mai funcționat ca fruntaș în viața publică.

2. Cunoștințe juridice în general și în special familiarizat cu afacerile administrative.

3. Forță oratorică.

4. Cunoștința limbii române.

5. Viitorul comite suprem va trebui nesmintit nu numai să grupeze în jurul său pe amicii ideii statului național, dar organizându-i în mod necesar și detaliat să-i îndemne la participare în viața publică și cu ei, dând însuși pildă, să transpună și pe teren social tendința, ca armonia să se restabilească în mod pacinic între idea de stat național maghiar și tendințele de rasă și cultură ale Românilor.

Sunt convins, că nu guvernul, nici mâna de fer a comitelui e chemată a deslega chestia naționalităților, ci asta se va face numai prin o corectă recunoaștere a drepturilor ambelor părți.

6. Se cere străduință dăinuitoare și ambiție, care nici o clipă nu perde din vedere scopul: asigurarea conviețuirii pacinice, frățești a naționalităților și care fără preget caută să câștige unul-câte unul și personal pe cei-ce muncesc pentru ajungerea acestui scop, ear pe dușmani rând pe rând și personal îi desarmează. Decă activitate neobosită, care zi de zi lucră, conștie de scopul său și e în stare a munci pentru fie-care părțică de teren.

7. În fine, unde se cere putere, să fie puternic: vim vi repellare. Fiind-că o parte din românimea aradană se simte prea tare, și e prea increzută, decât ca să se întoarcă la o cale pacinică, dacă nu se găsește față în față cu o așa putere, care le știe impune.

Noul guvern. Tot mai mult se deslușește situația: noul guvern va fi de tranziție, ear postul de primar ar fi Darányi.

Mandatul lui Șerban Miklós. Azi au fost studiate mandatele deputaților; cele mance au fost date la secția B. Între mandatele din sec. B. s'a pus și alui Șerban Miklós, nefiind destul de clară chestia cu retragerea și iarăși candidarea lui.

Secțiile Dietei. Ei s'au constituit secțiile Dietei. Coaliția a eșit învingătoare pe toată linia.

Bunăvoința legii! . . . Legiștii, când au propus proiectele de legi de bună seamă au uitat și aceeași calitate, deși ori-ce judecător, ce vrea să treacă de bun și cinstit nu e permis să o cunoască, căci e natural, că atunci, când vrea s'o eșecui n'at lipsă de bunăvoință. Domnii însă cu cap banffyst dela „Magyar Közlöny“ au descoperit — adevărat o spun fiindcă noi deja de mult am esperiat-o — această concepție iuridică. În rubrica-le permanentă, după-ce iau notă și de articolul nostru „Machiavelliști. . .“ afirmă, că guvernul a fost prea binevoitor față de noi la alegeri, că dacă ar fi întrebuințat totul contra noastră n'am fi putut face nimic.

Scalciate idei! Noi suntem doar în un stat poreclit constituțional, unde un guvern trebuie să fie legal nu binevoitor. Noi n'avem lipsă de bunăvoință, ci de executarea legii. Ș-apoi suntem sătui de așa bunăvoință ca și cea dela Cehul Silvaniei, ori Dobra! . . . După toate astea mai zic, că nu-s Machiavelliști!

CRIZA.

Conferențele lui Andrassy.

Misiunea lui Andrassy de *homo regius* nu e încă terminată, dar e sigur că nu mai conduce firul dezlegării în direcțiunea de a fi dânsul însărcinat cu formarea de ministere. În cercurile conducătoare politice se susține cu toată pozitivitatea informațiunea, că *Darányi Ignác* va primi însărcinare, pentru formarea unui cabinet provizor, cu misiunea de a rezolva cele mai urgente afaceri de stat, care nu mai pot suferi amânare.

S'a remarcat erî pe coridorul Camerei, conferența lungă alui Andrassy cu Bánffy. *Homo regius* mergea la braț cu fostul ministru președinte, adânciți în profundă discuțiune.

În cercurile kossuthiste s'a vorbit erî, că *Perczel Dezső* își va depune mandatul. În partidul liberal nu se știe nimic despre aceasta.

Conferența partidului liberal.

Partidul liberal a ținut Duminică seara conferență, la care s'au întâmplat două importante evenimente. Unul, că s'a ales o comisiune de 16, care să reprezinte partidul sub durata crizei și să pregătească atitudinea unitară a partidului în fața evenimentelor politice. Al doilea: Croații, au anunțat, că se vor organiza ca grupare separată și și n chestiunea candidărilor la biroul Dietei, se vor pune direct și nu prin mediațiunea partidului liberal, în conțelegere cu opoziția aliată.

Croații.

Delegații Croați ai Dietei Ungare au ținut ieri o conferență sub prezidiul fostului ministru Croat, *Tomasics Miklós*. Discuțiunea de două oare s'a învîrtit mai ales în jurul alegerii de president al Dietei. Despre hotărârile aduse, n'a transpirat însă nimic.

Alegerea de president.

În fața alegerii de președinte de mâine iată raportul numeric al partidelor:

Naționalități	10
Kossuthisti	164

Liberali	155
Croați	40
Lisidenți	28
Partid nou	13
Fără partid	8
Democrați	2
Socialiști	2

Din datele aceste numerice reese vădit că opoziția aliată este în majoritate.

Cabinet cu patru ministri.

Erî după amiază a fost un important sfat în Casina magnașilor. Conte Andrassy și-a expus planul său cu ministerul de tranziție sub șefia lui *Darányi Ignác*. Guvernul acesta — a zis Andrassy, s'ar constitui numai pe trei luni, dovedindu-și starea-i provizoră și prin aceea, că va avea numai 4 ministrii. Singuraticii ministrii vor ținea mai multe portofolii. În aceste trei luni, se va găsi soluția ca criza să se deslege în senzul adevăratei voinți a țării.

În partidul kossuthist se împart păreri cu privire la aceasta combinație de ministere. O mare parte, cea mai mare, nu vrea să primească ideea guvernului provizor.

Petițiune contra mandatului din Siria.

Se anunță din Budapesta, că erî a fost înaintate la Curie nu mai puțin decât douăzeci și patru petițiuni, cerînd nimicirea a tot atâtor mandate. Cu uimire cetim că într-acestea s'ar afla și mandatul din Siria a d-lui Dr. Stefan C. Pop. Cei-ce cunosc curățenia luptelor, din care au ieșit aceste mandate, curate ca cristalul, se vor întreba: cum? pe ce bază? Iată-ăș, vrea domnișorul *Bogdánffy* să-și mai încerce norocul.

Românii în parlament.

„Voința națională” scrie despre noi: Evident, nu intrarea Românilor în parlament, după lunga epocă de pasivitate, constituie momentul de culminare în criza politică din țeara vecină. Vom vorbi însă din punctul de vedere al mișcărilor naționale, el ne privește mai de aproape.

La conferința din Sibiu, ținută abia trei săptămâni înainte de alegeri, cei vre-o sută de

delegați ai alegătorilor români din Transilvania și Ungaria, au hotărât, pe cum se știe, părăsirea politice de abținere și intrarea în campanie electorală. S'au proclamat candidați pentru 26 cercuri, ear ca program de acțiune politică s'a menținut în întregime cel dela 1881.

Pentru moment or-țe neînțelegere între Români încetase. Ideea conferinței naționale fusese la început combătută de către câți-va pasiviști doctrinari din Brașov, Cluj și Deva. Alături de ei mai era și dl *Alexandru Mocsonyi*, figură luată printre Români bănățeni, dar pe cale de se înstrăina tot mai mult de actuala generație din cauza prea puținei sale energii de fapt. Cătoții însă cedaseră curentului general activist. Candidații, cei mai mulți advocați s'au resfiră prin cercurile lor. Și lupta a început.

A fost o luptă grea și cu puteri inegale. Cu toate că Tisza făgăduise a face alegeri sub scutul legii, ziarele române se plîng, că legea fost nesocotită în toate cercurile naționalităților. În cercul de mai înainte al d-lui Vlad, în Dobrușca cinci comune românești n'au fost lăsate să voteze.

Teroarea față de Români și indulgența față de Kossuthiști, a făcut pe mulți să creadă, că Tisza a socotit intrarea în dietă a Românilor naționaliști drept un pericol de stat mai mare decât înmulțirea opoziționalilor maghiari. Pe de altă parte șeful cabinetului a dovedit cu ocazia că cât de puțin leale au fost promisiunile sale odinioară, făcute Românilor, de a voi pace bună înțelegere cu toți cetățenii nemaghiari.

Rezultatul luptei e cunoscut. Nicî teroarea guvernului, nicî lipsa de pregătire și de disciplină în mulțimea alegătorilor români, n'au putut să zădărnicească realizarea, cel puțin parțială, a hotărârei dela Sibiu. S'au ales nouă deputați naționaliști.

În Transilvania, ca și în alte părți locuite de Români, succesul acesta a fost salutat cu plăcere. Cei mai mulțumiți sunt cei dimprejur gazetelor dela Arad și Orăștie, care cu multă îndrăzneală și avânt au pornit curentul activității cu rizicul de a fi calomniați de trădători și spărgători ai solidarității. S'au bucurat însă și amicii ai cauzei române, care cu durere vedeau urmările fatale ale pasivității, acest izvor de neînțeleasă și regres.

Pe Maghiari însă victoria Românilor și numărul lor cel mare de voturi, chiar și în cercurile, unde au căzut, i-au înspăimântat; ziarele lor au început să dea alarmă și să numească „dușmani declarați ai Statului” pe noi deputați Români, punându-le în vedere că n'au să fie tîmpinați cu coroane de trandafiri de către legii lor Unguri.

Amenințarea asta nu e fără temei. E sigur că la întâia ocazie deputații români vor avea

NEBUNUL...

— Amintiri. —

Înainte de asta cu vre-o câți-va ani. Era o frumoasă zi te toamnă în apunere. Ședeam cu mai mulți prietini la masa noastră rezervată din cafenea. Povesteam de femei, amor, biciclete, de impresiile și pățaniile din sezonul trecut.

Firește era chestie de gust, fiecare dintre noi și-le spunea acestea celorlalți, și apoi veneau la rînd observările și critica.

Numai prietinel Emil lipsea dintre noi. Era scusabilă absența lui mai ales prin faptul că îl cunoșteam cu toții de un aventurier până la extrem în ale amorului...

Venise vorba însă și despre el la ordinea zilei și amicul Petru ne istorisi că Emilul nostru cel adorat și sârbătorit de toate, de astădată își rupea călcăile după una dintre cele mai frumoase cuconițe din provincă — dar durere — fără cele mai mici șanse de reușită.

Intr'un târziu sosi și el. Era însă atât de palid la față, supt de tot de suferință cu o roșă galbină în butoniera pardesiului — semn al gelosiei sale nețărmarite; ear din ochii lui și de pe față i-am putut ceti amarul și durerea unei dragoste păgâne pentru un atare idol.

— Mi-s'au înfundat cărările — ne spuse el după obicinuitele saluturi reciproce.

Durerea lui ne întristă mult, și mai vîrtos căci fiecare îl aveam drag. Am încercat să-l mîngăem dar pace! Era ca și când ai fi turnat oleu pe foc...

— Măi! — zice el — să știți că de am iubit când-va în viață a fost numai un capriciu dar nu adevărată iubire ca acum, când aș fi în stare să întorc lumea pe dos batăr pentru un singur suris al ei... și earăși orî că mi va succede a o posede orî apoi alta nu-mi rămâne decât un glonț orî în cazul când drăguțul Dumnezeu s'ar milostivi spre mine... nebunia.

Recunoscuserăm cu toții că era superflu de tot să-l desmîntăm, l'am lăsat deci în voia sorții cu toate că mult... mult ne durea starea lui tristă și desperată...

— Ne-am plătit consumația și ne-am despărțit...

Nu aș fi crezut nici când că nu o să ne mai revedem.

*

Mulți ani au trecut de-atunci.

Eram dornic să mai știu ceva despre „banda” de-odinioară.

Și poate nici nu aș scrie șirile de față dar un eveniment extraordinar mă face să le scriu. E un ce dureros din seamă afară de trist...

Intr'una din zilele trecute mi-a fost dat să reîntălnesc pe vechiul prietinel Emil.

Mare Dumnezeu! — în ce hal, însă... Mi-să făcuse groază de el și era să nu-l mai recunosc...

Toată frumșeta lui perise. Era așa de spălăcit la față cu ochii împaianginiți și cu privirea vagă...

Avea niște vestminte vechi și rupte. Barba și mustețele frumoase erau așa de neregulate, supt și istovit de suferință încât mi-se făcuse milă de el...

Vorbă... vorbea și sunt sigur că el sigur n'a știut ce spune.

Vorbea despre „Ea”, despre revoluție spunea că are de gând să plece în depărtări și își adune comoară de bani, pentru-ca să pună drept ofertă la picioarele „ei”...

Mi-a arătat mai apoi o scrisoare dela „ea” în care-l declarase amor, și mai multe pete de hârtie fără cea mai mică însemnătate.

Inlemnit... mă uitam la el și-m venea să-l îmbrățoșez... îl compăttimeam din inimă dar nu-l puteam înțelege, ear el să petrecea vorbind cuvinte fără rost și fără nici o legătură până când gîndul lui sbura cine știe unde, ochii lui erau perduți în zări...

A fost târziu când l'am înțeles. Sărman — înebunise!

Revoluție?... Da, revoluție, nu însă unde-va ci în capul lui.

Pricepeam gingașa stare psihică a lui. Și cum am înțeles totul, o jale amară cuprins și un nemărginit regret...

M'a îmbrățișat din nou și a plecat ear pribeag în lumea mare, să adune comoară...

Ear mie mereu îmi suna în urechi vorbele lui:

— „Mi-s'au înfundat cărările”...

— Azi când îmi aduc aminte de această scenă, năvalnic mă împresoară amintirile trecutului și mă cuget:

Oare ce are să se aleagă de el?..

se ciocnescă cu majoritățile celorlalte partide. Unora li se vor contesta chiar mandatele. Alții vor fi insultați pentru necunoașterea temeinică a limbii maghiare. Cu toții vor fi însă acuzați pentru programul național, pe baza căruia au fost aleși, și din care de-ocamdată n'au sters autonomia Ardealului, acest platonice desiderat dela 1881.

Ce măsuri de apărare vor lua, nu știm până acum. Abia s'a întrunit și s'a constituit Camera pentru a fi prorogată până la formarea noului cabinet. În acest timp Românii, cu toate că n'au numărul reglementar de 10 pentru a organiza un club deosebit, se vor consfătuși asupra situației lor și-și vor formula un program, ale cărui principii constituționale să nu-i expună la șicane inutile.

După cât cunoaștem, forțele române trimise în Cameră, avem convingerea că sunt destul de puternice pentru a rezista la ori-ce lovitură. D. T. Mihali e unul din foștii întemnițați la Văd, pentru procesul Memorandului; avocat harnic, popular și caracter de fer. D. dr. Ștefan Pop e un Moț vinjos, orator violent și convingător. Mai împătât ca d-sa, dl dr. Ioan Suciu, alt deputat avocat, convinge prin un spirit logic și o unurească admirabilă. Pe d-rul Vlad îl știm cu toții; el va continua să fie sufletul clubului român. Il știm și pe energicul ziarist Russu-Sirianul, care în toată campania electorală s'a dovedit ca un excelent organizator și ca neobosit luptător pentru cauza activității. Pe d-nii Dr. Comșa, medic tânăr în Săliște și Dr. Novac, avocat în Biserica-Albă, îi cunoaștem mai puțin. Am înțeles însă că cel dintâiu a luat parte vie la mișcările studentești, cari au provocat faimosul proces „Repiceii”. Tot astfel am aflat despre părințele protopop Vasile Dămian, Olesul cercului Brad (Munții-Apuseni) că ar fi un bărbat cu studii academice, impunător ca figură și ca judecată.

Sub toate raporturile deci, Românii au reprezentanți destoinici în Dietă, bărbați instruiți, caracteri buni și caractere integre, cari pot să înfrunte vijelia, ce-i așteaptă.

Dare de seamă.

Următorii P. T. domni și doamne s'au făcut membrii ajutători ai reuniunii meseriașilor și comercianților din Sebeș „Andriana”: Ioan Florian, notar Laz cu 4 cor.; Gerasim Cărpinișan, notar Răhau, George Senlean, notar Pianul sup., Dr. Alexandru Străvoiu, adv. Sebeș, Ioan Bojiția, adv. Sebeș, Dr. Ioan Miclea, pretor Sebeș, Eugenia Paraschiv cu câte 2 cor. Avram Savu, inv. Lăncrăm, Alexiu Cibu, inv. Daia, George Muntean, preot Oarda-de-sus, Ioan Drăgan, notar public, Sebeș, Dr. Ioan

E NOAPTE.

E noapte, — ca o stea pe deal
Străluce focul la o stână.
Incet doinește un caval
În liniștea pe câmp stăpână

Coboară cântecul duios
Spre negrul țintirim din vale
Și par'că spune tânguios
A morților eternă jale.

Spre domul de lumină plin,
Spre sfânta, veclnică tăcere
Se'naltă plângător și lin
Un vaiet de nemângăiere...

Prin zări un fulger a trecut,
Și liniștea-i tot mai adâncă.
În umbra nopții — stins — pierdut
Cavalul mai doinește încă!...

(Sămănătorul).

Ana Manolache-Holda.

H A Z.

Pe stradă.

Cerșetorul: Fieți milă și pomană, dle, și da-mi un gologan că n'am mâncat pân'acum.

Trecătorul: Nicl eu!

Cerșetorul: Dacă e așa, da-mi doi și mâncăm împreună.

*

— Ai auzit, dragă Nicule, ce nenorocire?

— Nu! Ce ți-sa întâmplat?

— Soacră-mea a căzut dela fereastră și n'a pățit nimic!

Elekes, medic, Sebeș, Constantin Crețioescu, Sebeș, Vasile Aldea, senator, Sebeș, George St. Botoroagă, Călnic, Sergiu Medean, ppresb., Zevedin Mureșan, preot, Leontina A. Roman, Ana Ucregas, Ioan Tipeiu, ppresb. em., Samuil Roșu, dir. școl., Avram David, preot, Vasile Șpan, inv., Ioan Ursă, controlor, Ioan Tincu, econom, George Tatar, Ioan Pavel, inv., din Sebeș cu câte 1 coroană.

Sebeșul săsesc, 3/16 Februarie 1905.

Pentru comitet:

Petru Gavrila,
casar.

Ioan G.
secret

Convocare.

Convocăm adunarea generală ordinară a reuniunii meseriașilor și comercianților din Sebeșul săsesc „Andriana” pe Duminecă în 20 Febr. (5 Martie) la 2 ore p. m. în localul reuniunii la „Hotel Central”.

PROGRAM:

1. Deschidere prin președinte.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa dela ultima adunare generală până în prezent.
3. Raportul casarului resp. censurarea socoților pe 1904.
4. Raportul bibliotecarului.
5. Raportul economului.
6. Budgetul pe 1905.
7. Constituirea reuniunii pe un nou period de 3 ani.
8. Propuneri și interpelări.

Sebeșul săsesc, 3/16 Februarie 1905.

Pentru comitet:

Z. Mureșan,
president.

Ioan Pavel,
secretar.

Revoluția din Rusia.

1.

E interesant să se știe, că marele duce Sergius, șeful reacționarilor rusești, care a căzut jertfă nu unei bombe, căci asta a fost numai un mijloc, ci ideilor sale contrare spiritului vremilor, e fiul lui Alexandru II, care în 1883, la 13 Martie în împrejurări aproape analoge a perit tot de o bombă a eroilor spiritului nou rusesc.

Omorul ca atare a produs în întreaga Rusie foarte mare frică în cercurile auto-crației. La înmormântarea lui nu vor lua parte membrii familiei Romanov, cari se tem de o catastrofă. Vladimir, frate-său, cearcă să alle un loc, de unde să nu poată fi atins de furia dreptății.

Sergius nici la Petersburg nu va fi înmormântat, ci în o mănăstire din apropierea Moscvei.

Despre săvârșirea atentatului, care cu indiferentism a fost primit în cercurile înalte ale diplomației străine, mai dăm următoarele:

Cremlul din Moscva, scena atentatului e un loc sfânt pentru Ruși, fiind-că toate evenimentele importante ale cetății cu multe turnuri sunt legate și stau în legătură cu Cremlul. Acolo încoronează pe țari; din turnu-l mare 33 clopote vestesc poporul rusesc, că noul țar a ocupat tronul. Cremlul e cea mai veche parte a Moscvei, e situat pe țărmul stâng al râului Moscva, pe colina Borovizchi de 43 metri de înaltă, în această parte a orașului sunt numai palate, biserici și edificii publice, cari sunt de un zid înalt de 20 metri în un cerc de șapte kilometri juruite. Areamul multe porți de însemnătate istorică. Marele duce Sergius a fost nimicit de bombă aproape de poarta Nicolae.

Proclamația țarului.

— Din incidentul morții marelui duce Sergius țarul a publicat următoarea proclamație:

Providența ne-a hărăzit mare tristețe. În 17 Febr. n. ne-a răpit pe iubitul nostru unchiu, marele duce Sergius Alexandrovici în al 48-lea an al vieții sale. A căzut de mână unor ucigași înfuriați, cari au poftit viața lui. Deplângem în el pe nenea și prietinel nostru, care în întreaga-i viață și activitate a stat în serviciul nostru și al patriei. Suntem deplin încredințați, că fiecă supus fidel împărtășește durerea, ce a ajuns casa noastră împărătească și contribuie la rugăciunea pioasă trimisă pentru fericirea sufletului celui răposat.

Familia țarului.

Paris, 18 Februarie n.

După «Petit Parisien» tocmai generalul Grippenbergh era în audiență, când a primit vestea despre moartea lui Sergius. Un adjutant a venit în grabă în sala de audiențe și i-a împărtășit țarului vestea atentatului.

— Doamne — zise țarul — de ce a trebuit să se întâmple această crimă fioroasă.

II.

Greva.

În unele părți s'a început, în altele polițist mișcarea muncitorilor. E vorba, că și acum dăinuște. Telegramme vestesc execuții în masă.

Acuza contra lui Gorkij.

Petersburg, 18 Februarie n.

Pe Gorkij îl vor acuza pe baza aceluiaș paragraf, pe baza căruia ucigașii lui Plevhe au fost condamnați.

Războiul ruso-japonez.

Petersburg, 20 Febr. Frica produsă în urma atentatului dela Moscva o mai potentează și faptul, că situația Rușilor la Saha e critică. Japonezii varsă foc asupra centrului din uriașele tunuri dela Port-Arthur. Pozițiile ruse nu pot fi ținute. În cercurile militare din Petersburg se crede, că Rușii orî trebuie să atace, orî să-și părăsească pozițiile. Cât de curând va fi atac dinspre Sinminting.

Tokio, 20 Februarie. Maresalul Oyama anunță: Rușii fac într'una la întărituri și pușcă continu asupra unor părți ale frontului Japonez. În 17 au încercat mici atacuri cu infanteria, dar au fost respinși.

Londro, 20 Februarie. Lui «Daily Telegraph» i-se vestește din Tokio: Eri a fost serviciu divin pentru generalului Macune, mort la atacul colinei de 203 metri.

Foketjorg, 20 Febr. (Insula Langeland). A treia flotă rusă azi dimineată la 5 ceasuri a trecut pe lângă insula Langeland. Constă din 7 corăbii.

Peterburg, 18 Febr. n. Corespondentul dela «Novoje Vremja» a interviuevat pe Grippenbergh, când a fost în Moscova și Grippenbergh i-a spus următoarele:

Kuropatkin a știut de acțiunile mele strategice și drept ultim scop și-a pus ocuparea lui Hejcontaj și Sandepu. În 25 Ian. cu o brigadă am așteptat sosirea primului corp de armată în Hejcontaj, dar Japonezii de cătră sud ne-au eșit înainte, ne-au apucat între două focuri și eu a trebuit să mă retrag. În 25 Ianuarie am dat porunca, că această poziție trebuie să o ținem cu ori-ce preț. Lupta a ținut de dimineată până sara târziu, n'am făcut totuși nici un pas îndărapt. S'a dovedit însă, că flancul meu stâng e slab, de aceea am cerut dela Kuropatkin întăriri. Kuropatkin mi-a respins rugarea,

pe când de ar fi trimis ajutor armata dușmană un inel de 100.000 oameni ar fi înconjurat-o strâns la o altă. Pe Japonezii nu numai despre sud-vest, ci și de la sud îl amenința cavaleria noastră. Japonezii și-au recunoscut situația disperată, s'au luptat în mod disperat și în 28 dimineață între 10 și 12 ore au îndreptat patru inverșunate atacuri contra noastră; toate au fost strălucit respinse. După amiază la o oră a sosit porunca lui Kuropatkin, să ne retragem.

Asta m'a deprimat și mi-am dat abdicarea.

Londra, 18 Februarie. După informațiile lui «Times» incidentul dela Hull se va termina cu aceea, că Răddestvenski va fi achitat din postul său. Amiralul zice ce e drept, că în locul lui tot așa ar fi făcut. Astă declarație au și luat-o la protocol.

Un an de luptă.

Miercuri 8 Februarie st. n. s'a împlinit un an de când „micul Japonez“ a început lupta cu puternicul imperiu rus pentru dominațiunea Aziei răsăritene, după-ce abia cu două zile mai înainte notificase ruptura relațiilor diplomatice. Pe atunci Rusia stătea în culmea prestigiului său nu numai în Europa, ci în lumea întreagă. Poziția sa cât și puterea era considerată ca imposibil de zguduit, armata sa cu neputință de învins, și de aceea procedarea Japoniei era considerată nu numai în cercurile diplomatice și politice, dar și în multe cercuri militare, ca o îndrăzneală nebună, ce nu se putea termina de cât cu o repede și desăvârșită înfrângere a ei. Dar acum s'a petrecut cu totul altfel și ce lovitură puternică a primit în timpul acesta credința, ce devenise aproape o dogmă, în puterea irezistibilă a armelor ruse! Chiar la începutul ostilităților, cari după cum se știe au fost începute de Japonezi în noaptea de 8 spre 9 Februarie anul trecut, printr'un atac reușit asupra flotei de război ruse din rada Port-Arthurului, însemna pentru Ruși o lovitură simțitoare în deosebi din punct de vedere moral — lovitură ce pretotdeauna a trebuit să producă o impresie penibilă și n'a aruncat nici o lumină favorabilă asupra chipului, cum se făcea serviciul pe escadra din acel port. După acest eveniment urmă un șir neîntrerupt și relativ repede surprinderi peste surprinderi, cari nici una n'au fost îmbucurătoare pentru Rusia, ci mereu numai penibile pentru ea. Pe la mijlocul lui Aprilie, flota japoneză izbuti să paralizaze forțele maritime ruse și se exercite dominațiunea aproape fără margini pe mare. Ce valoare enormă au avut acestea pentru Japonezi, au arătat-o evenimentele, ce au urmat în războiul pe uscat, în care trupele japoneze au mers de asemenea din victorie în victorie — până la capitularea Port-Arthurului.

Perspectivile anului al 2-lea de luptă.

Căderea acestei fortărețe maritime, ce era considerată ca inexpugnabilă și a cărei posesiune avea pentru Ruși valoarea cu mult superioară unei fortărețe obișnuite, însemnează în chip marcant încheierea primului an de război așa de nenorocit pentru imperiul rusesc, și fără voie răsare întrebarea: ce va aduce anul al doilea de război ce a început acum — în favoarea cui se vor rostogoli zarurile? În privința aceasta trebuie constatat mai întâi, că evenimentele din primul an precum și experiențele dobândite din ele au dat — pentru aprecierea critică nu numai a situației, actuale a războiului, ci și a calității și ușurinței de desfășurare a forțelor celor două armate, cari stau față în față — o mulțime de date prețioase și puncte de comparație. Lucruri, despre cari avusesse mai înainte o idee falsă sau nici o cunoștință, se arată acum în lumina deplină a

adevărului gol, curat; au căzut atâtea păreri tradiționale, s'au schimbat din temelie în urma faptelor săvârșite și văzute.

De aceea, cu o privire mai liberă, mai clară și mai obiectivă se pot cântări șansele desfășurării mai departe a războiului. Și astfel negreșit se ajunge la încheerea că ele sunt azi pentru Rusia cu mult mai nefavorabile de cât acum un an.

Războiul ruso-japonez și antropologia.

Nu fac parte dintre aceia, cari admiră în științele sociale și evoluția umană legi constante, neschimbate, absolute, cari slujesc pentru toate epocile, nici mai mult nici mai puțin, decât legile fizice; eu proferez din contră relativismul, de care mulți își bat joc și-l semnalează în ciuda savanților sub numele *empirism*. În numele acestui empirism, eu mă restring a recunoaște, că în societățile omenești numai tendințe se pot constata; și incredințându-mă acestui relativism nu preget să spun că eu nu țin de imposibil, că ultimele observații eventual ar modifica concluziile noastre. Acestea însă sunt clar confirmate până în prezent prin evenimentele, cari se desfășură sub ochii noștri. Eu mă refer la învățăturile scoase din războiul ruso-japonez. Să le examinăm din punct de vedere antropologic.

S'a anticipat de multe ori *superioritatea ori inferioritatea* unui popor sau rase față de cealaltă, ținând cont de manifestările puterii militare. Fenomenele morale și intelectuale au fost aproape cu totul neglijate și nu s'au luat în considerare ca elemente de judecată. Sunt populații foarte morale — cum știm din cercetările sociologice și etnologice ale lui Spencer, Letourneau etc. — însă nimenea nu socotește să le considere *superioare*, fiindcă duc o viață pacinică și necunoscută. Moralitatea mediă a Spaniolilor, conchizând cel puțin din statisticile judecătorești, e foarte superioară vieții morale a Americaniilor de Nord. Totuși Spaniolii perdură războiul pentru Cuba și puține persoane pregetă a-i condamna și a-i numi inferiori.

Superioritatea intelectuală a Grecilor și superioritatea lor morală, deduse din concepția lor de viață și umanitate în momentul, când au intrat în luptă cu Roma, era sigură și nelăgăduită, însă fură bătăuți, învinși și ca învinși fură considerați inferiori. Războiul bate numai decât în ochi și se consideră ca marca calităților esecelente ale unui popor ori rase; cel ce birue în un șir de lupte, obține cu singuranță brevetul superiorității. Nici când nu s'a discutat mai cu ardoare și convingere inferioritatea Latinilor, decât după bătălia dela Sedan, care stabili în Europa superioritatea politică și militară a Prusiei, care s'a arătat însă așa de inferioară la Iena. Publicul în cazul asta nu rezonează, nu resgăndește circumstanțele, el judecă în total, de aceea aproape toldeuna rău.

Superioritatea sau inferioritatea decretată în urma unui război mai mult sau mai puțin lung și serios discutat, fiind exploatată prin antroposociologii, cari grupează împrejurul acestor rezultate o întreagă serie de fenomene concomitante, cari mai înainte au trecut nebagate în samă și cari apoi sunt în mod artificial mărite și comentate, constituie argumentul grotesc de instabil pentru a condamna teoriile antroposociologice.

De fapt se știe, că caracterul anatomic al unei rase, care se consideră pură — și rase pure azi nimeni nu admite — nu s'a schimbă de tot ori se schimbă foarte încet. S'ar putea zice, că forma craniului e perfect stabilă și neschimbată și că ea constituie elementul cel mai sigur al *danertypusului* lui Kollman. Iară dacă calitățile psihice sunt conexe caracterele anatomico, dacă primele schimbă cu o ușureală relativă și dacă cele d'al doilea nu se schimbă ce valoare poate avea această superioritate asemnată unui popor sau unei rase după mari isprăvi militare în numele unei preținse nouă științe?

(Va urma).

Potreceri și concerte.

Tinerimea română din Oradea-Mare onoare a vă invita la *Potrecerea de dîns*, ce va aranja Joi la 2 Martie st. n. 1905, în sala mare a hotelului „Arborele verde“. Venitul rat e destinat spre augmentarea „Fondului ajutorare al tinerilor lipsiți“. Inceputul la 8 seara. Prețul de intrare de persoană 2 cor., familie 6 cor. Suprasolviri și oferte marinimo se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe ziaristică. Adresa cassarului: Teodor Prodanovici strada Szilágyi Dezső 14.

Inteligența română din Dobra invită *Convenirea socială* împreună cu *dans* ce avea loc Sâmbătă, în 4 Martie st. n. 1905, sala dela „Hotel Husariu“. Inceputul 8 ore seara. Prețul de intrare de persoană 2 cor., de familie până la 3 persoane 4 cor. Venitul curat e destinat școlii române din Loc.

Suboficerii și frunzații Regimentului de fanterie c. și r. nr. 50, din Brașov, au onoare vă invita la *Serata Musicală Teatrală* împreună cu *dans*, ce o vor aranja Sâmbătă, în 25 Febr. 1905, în sala mare a hotelului „Orient“ nr. Prețul intrării: de persoană cor. 1.20 fil. Studiu 80 fil. După esecutarea programului urmează *dans*. Inceputul la 8 ore.

Reuniunea română de cântări în Foeniță cu toată onoarea la *Concertul împreună teatru* ce s'a va ținea Duminică, în 13/26 Febr. 1905, în salele școlii române, în favorul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român despărțământului Torac“. Prețul intrării locul I. 2 cor., locul II. 1 cor., locul de stat 50 fil. Inceputul la 7 $\frac{1}{2}$ ore seara. După producțiune urmează jocul care s'a va ținea în sala cea mare a ospătăriei Stöber. Contribuții oferte marinimoase să primesc cu mulțumită, să vor publica NB. Pentru oaspeții din comitate: Becicherec, Ecica, Gad, Jancabid, Chelnic, Sarcia rom., Toracul-mare, Toracul-mic, Togir, cari aparțin „Despărțământului Torac“, va îngriji de quartire gratuite.

Program: 1. „Maș mărta“ cor mixt de Popoviciu; 2. „Copila română“ poezie de J. Vidu, declamată de d-șoara Valeria Popa; 3. „Te legeni codrule“ cor bărbătesc de *; 4. „Porul român“, poezie de J. Vulcan, declamată coristul Vasile Matedolean; 5. „Logojana“ mixt de J. Vidu; 6. Teatru: a. *Testamentul micului* comedie într'un act de A. Pop; b. *Opera femească*, comedie într'un act de Tințariu. „Călușeriul și bătuta“, jocuri naționale jucate coriști.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 21 Februarie n. 1905

Concertul din Arad. Concertul de Joi, promite a fi splendid, Lumea noastră românească își va da cu acest prilej întâlnire în Arad. Din depărtări mari ni-s'au urmat participarea multor Români și deputații n. strii naționali vor veni asemenea celor mulți.

Concertul se va ținea în sala mare de la „Iparteslulet“ Străinii cari nu cunosc Aradul, să ostenească la hotelul „Vas“ locul de întrunire al Românilor, unde tinerii comitetul arangiator le vor sta întru toată la dispoziție.

— Tariful lui Gregoriu Solomon din Abrud Bătaie va concerta mâine, Marți seara în restaurantul „Văroși Söresarnok“ al lui Kánya Géza, sub teatru.

— Căsătoria lui Victor Napoleon. În Bruxelles se scrie, că soția morganatică a lui Victor Napoleon, care e de neam italiancă, s'a căsătorit

Dr. VICTOR D. GRAUR

medic universal, profesor calificat de școale medii p. studiul igienei.

Institut de dantură medicală și pentru tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de făci. Dantură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu metal, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice curente. Operațiuni diferite la așezarea coroanei de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiilor specialiștilor savanți. Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cauciuc. Dinți în dantură întreagă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

CRONICA EXTERNĂ.

LIGA ULEMALFLOR.

Situațiunea internă și externă a imperiului otoman este tulburată, după cum se știe. În Turcia europeană revoluții, intervenția și controlul Puterilor centrale, pericolul de a se da naștere la vre-un conflict cu vre-unul din Statele Balcanice. În Africa, Marocul este amenințat de Francezi. Persia, Afganistanul, Bakara, amenințate de Rusia. Sferele conducătoare sunt preocupate și alarmate cu drept cuvânt.

Dintr'un moment într'altul se așteaptă la nenorociri și din această cauză. Statul e nevoit să facă multe concesii, pe de-o parte, iar pe de alta să facă mari cheltuieli pentru armată. De și Islamismul numără vr'o 280 de milioane de credincioși, răspândiți în trei continente, totuși lipsește acea unitate, care ar putea să facă din elementul islamic o adevărată forță redutabilă.

La musulmani teocrația este baza societății. Cei cari au influența și prestigiul cel mai mare sunt Ulemalele, gardienii legilor și ai credinței. Mare parte din Ulemale sunt doctori în teologie și fideli interpreți ai Coranului.

Masele poporului ascultă foarte mult de cuvântul lor. Pericolul, ce amenință Islamismul de pretutindeni i-a adus la idea de a fonda o ligă secretă, care își are ramificațiile sale în toate straturile Islamismului.

Scopul acestei vestite asociațiuni a Ulemalelor este mare: menținerea neștirbită a doctrinei și a legilor musulmane și apărarea Islamismului din puct de vedere politic și social.

Asociațiunea ține congrese, trimete delegații din toate părțile, ca să participe la aceste congrese pentru interesele generale ale Islamismului. Anul acesta congresul are loc la Constantinopol și guvernul, care știe toate cele, nici nu se opune, iar dacă s'ar opune tot nu ajunge la vre'un rezultat, influența morală și spirituală a asociațiunii fiind foarte mare. Panislamismul religios este concentrat în aceste Ulemale iar influența lor politică începe să se manifeste în mod neîndoios acum. Din această cauză s'ar putea foarte bine, ca sferele diriguitoare guvernamentale să vie vre-odată în conflict cu Asociațiunea Ulemalelor.

Ceea ce cere Asociațiunea generală a Ulemalelor se resumă: 1) în respectarea legilor sacre ale credinței musulmane; 2) în protejarea țărilor islamice în contra ori-căruia care ar căuta să le suprimă sau să le smulgă; 3) să aibă relațiuni amicale cu toate Statele, cari nu se ating de Islamism. Autoritatea supremă asupra tuturor popoarelor aparținând Islamismului o are Califul. Ori-ce musulman treace să i-se supună orbește. Califul însă trebuie să apere tot ce aparține Islamismului. Asociațiunea universală a Ulemalelor are de obiect, ca să întărească deci Islamismul, contribuind, ca califul să dispue de toate forțele necesare. În acest scop, Asociația religioasă a Ulemalelor atrage atențiunea Suveranilor musulmani asupra faptului de a îndepărta dela demnitățile înalte pe funcționarii imorali, pe toți acei cari fură pe guvern și pe popor, să îndepărteze pe ignoranți, pe sinecuriști, și să prefere pe oameni omorabili, instruiți, experimentați, cari se conformează cu principiile religiei lui Mohamet.

Prin astfel de măsuri, zic Ule alele, Islamismul se va regenera, proprietățile vor fi protejate, drepturile fiecărui individ vor fi respectate. După cum se vede, Liga Ulemalelor e o ligă admirabilă, cu principii și idei mărețe, cu sentimente cât se poate de frumoase. Toți membrii sunt de acord ca dacă vre-unul din Sveranii Islamismului s'ar abate dela programul admis, să fie responsabil. Cei mai mari doctori în teologie invită pe Calif în numele profetului, să înceapă dela sine reformele necesare pentru binele publicului.

După cum rezultă, nouă era pare că va începe pentru lumea musulmană, căci Ulemalele sunt singuri cari se pot impune și aduce rezultate fericite.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

N. P. paroch. Selimberc. de 5 ori pe săptămână. De aici să espedează regulat. Numerii restanți n'avem.

PARTEA LITERARĂ.

Curentele culturale la noi în secolul XVIII.

de

I. Minea.

(Continuare).

Nu pe alocurea încolția dorul „creșterii limbii românești și-a patriei simțire“ ca și în familia Văcăreștilor. O schimbare mare să făcuse însă vrând nevrând peste tot: spiritul nou delăturase ori-ce piedică pravoslavnică pentru posibilitatea primirii *curentului ardelenesc*.

Intr'un timp adecă, când cultura modernă ajunsă în principate balansa în toate părțile fără a-și găsi un pal, de care să s'acaț: în marea nesigură a viitorului, veni curentul ardelen, ca luând, pe ce-i ce erau amenințați cu peirea, să-i imbarce în corabia cu stindard fâlvăitor național a secolul XIX.

III.

Pe când în țările ciscarpatine domniau curente străine, pe când școlile înalte, pe cum și literatura, expresia superioară a culturii, nu era românească, se începuse în Ardealul nostru o cultură cu caracter românesc, o cultură, care dela început chiar prin faptul, că era exprimată românește, era destinată pentru între poporul, purta deci pecetea modernității. Nu să basa pe tradiții vechi, cari nu erau. Căci cei-ce o făceau nu cunoșteau operele Costineștilor, nici ale lui Canteimir. Lumina prea intensă ce o aprinseseră aceea în Moldova, nu allase Prometheu, să ne-o aducă și nouă. Ba ea să perdu iute fără urme binefăcătoare chiar în țară-i de naștere, fiind-că nu avea școlile, cari să transpună generațiilor, cari umară, gradul odată ajuns de cultură națională, nu era sălaş al științelor și muselor pentru vremuri prielnice, ca și pentru împrejurări de răstise. Totul fusese momentanul eslux al dorului de cultură al unor sîrguincioase generații, care cultură să ispășia cu generațiile, cari să trudiseră s-o câștige. . . Așa s'a perdu binefăcătoarea influință a culturii polone, așa a rămas fără efect dăinuitur cultura câștigată de pribegi prin Ardeal și pe aiurea. S'au scris cronice insufleșite, cărți bisericești și tractate teologice monumentale: unde era școala, care folosindu-se de rezultate să le îmăneze plâpândului tineret?

Școli mai înalte erau de grecească, cari grecisaseră moda, societatea, spiritele. Și dacă mai târziu cătră capul veacului sub înflurirea civilizației apusene se deștepta dincoace și dincolo de Milcov în unele capete deosebirea, ce era între Grec și Român ca națiuni dispartate în idealuri, în general limba românească era considerată în capabilă a prinde în rudimentarele-i forme succesele civilizației apusene.

Deși școala din Blaj de o jumătate de veac aproape dovedise, că avutul nostru limbistic întrece ori-ce așteptare.

Până la înființarea școlilor dela Blaj o jumătate de secol, prima jumătate a sec. XVIII, fu un timp de pregătire. Închiși până la XVIII în cadre strimte culturale, prin unire să dădu posibilitate Românilor să se cultive în cultura vremurilor acelorora. Drept urmare culturală a faptului acestuia ese la iveală în Ardeal un curent cu proporții mici, crește încet, dar continu pentru ca în jumătatea a doua a secolului să crească repede, până ce străbate larg, adânc și roditor întreaga noastră istorie intelectuală contemporană.

În primele timouri după unire, nefiind școli românești superioare, își fac cei doritori de cultură studiile prin școlile catolice, seminarul din Cluj, școalele din Alba-Iulia, Tîrnavia, unde erau două sprezece stipendii pentru Români. Își desăvirșiau studiile în colegiul pasmanian, mai apoi sf. Barbara și în fine Roma, unde se putea vedea și auzi amintiri mărețe din gloriosul trecut al străbunilor.

În 1747 se întemeiază mănăstirea, ear în 1754 școlile românești. În colegiul pasmanian din Viena să dau 2 burze pe an, ear mai târziu în „sf. Barbara“ 9 pentru școlari din diecesa Ardealului și șease pentru cei din a Orășii-Mari. Nu peste mult sunt burse și pentru Roma.

(Va urma).

primat, că e aplecată a urma exemplul împărătesei Iosefina: să se despartă de bărbatu-său. Femeia de prezent e în Florența dimpreună cu cei 3 copii, dintre cari cel mai mare e de 20 ani.

— **George Gapon.** Unul dintre profesorii pe cari i-a avut preotul Gapon la seminarul din Poltava, Ivan Tregubef, care trăește actualmente la Paris, a comunicat următoarele despre fostul său elev:

Cătră 1890, când eram profesor în Poltava, am avut pe George Gapon elev. Era fiu de țaran, născut într'un sat al guvernatorului Poltava. Când l'am cunoscut, avea 15—17 ani. Era un băiat inteligent, vioi, gânditor. La școală era unul dintre cei mai buni elevi. Eu îi deeam cărți, între cari și operele atunci oprite în Rusia, ale lui Tolstoi și cari circulau ca manuscrise; eu le respândiam după puțință printre copii tineri. Aceste scrieri făceau asupra elevilor mei o profundă impresie, ca și asupra mea.

Când am părăsit seminarul, n'am perdu totu din vedere pe Gapon. Știu, că și-a continuat studiile teologice la școala de teologie în Petersburg și că el a întreținut relații cu discipolii lui Tolstoi din jurul Poltava. Greva politică și manifestarea populară fără arme, care a organizat-o el cu lucrătorii din Petersburg, îmi dovedesc, că el a rămas credincios legilor, ce ne erau comune acum 15 ani și cari se răspândesc din ce în ce tot mai mult printre poporul rus. Deci putea să fie ascultat de cel ce guvernează Rusia. Dar acest guvern a vrând să mădă că mai sunt încă în Rusia și alți oameni asemenea lui Gapon, preoți și laici și că mai vrând ori mai târziu, o grevă generală organizată va nimici această autocrație, rămășiță a unui ev carbar.

— **Se sting torreadorii.** În ton melancolic zis cel mai mare torreador al lumii, că noia meserie e pe sfârșite. Nu mai e interes de luptele cu taurii. Acesta e don Ludovico Marzantini, care luptă cu taurii în Mexico. Acolo l-a cercetat un ziarist, căruia suspinând zis: — Interesul față de luptele cu taurii s'a scăzut și luptele însuși au degenerat. Dacă eu mă retrag de pe arenă, numai câțiva lupători mai mijlocii mai rămân — arta se perde. Taurii sunt tot așa de rășboinici, ca și odinioară. Dar în luptă nu mai e artă dramatică, nici nu ia lumea în serios arta asta. De aceea eu mă retrag; nu vreau să mai lupt alături de downi. Mai cercetez încă odată locurile, unde am raportat cele mai frumoase succese; apoi mă raport spada.

— **Omorul din Titel.** În Titel e îndreptată atențiunea populației asupra unui omor împreunat cu un omor foarte crud, a cărei jertfă e o d-nă. Pe nevasta adecă a inginerului Popov Sămbătă după ameaz făptuitorii necunoscuți au omorât-o cu săcurile și au furat 1000 coroane, căci numai așa au găsit. S'a pornit cercetare.

— **Exilarea nepotului marelui vizir.** Pe regel Viora Kamil, nepotul marelui vizir Ferid — după cum spune o telegramă din Constantinopol — l-au exilat în Magnesia (Asia mică). Viora acum doi ani organizase o răscoală, ear după potolirea ei a fugit în străinătate. Sultanul mai târziu l-a agrățiat și în urmă locuia în lanina sub control, fără însă, ca el să știe ceva. Se crede, că exilarea lui are motiv ear vre-o agitație revoluționară.

— **Rivalul lui Montecarlo.** Locuitorii Rimerii ligure doresc o bancă de joc, care să rivalizeze cu Montecarlo. Cât mai curind voesc să deschidă o așa bancă în *Ventimiglia* din motive economice, ceea-ce înșamnă, că au lipsă de bani. Cred ei, că guvernul le va permite, de care-ce au mare câștig din jocul lotto.

— **Intoxicări în masă cu carne stricată.** Din Praga se telegrafează: În *Aicha* din Boemia între mai multe sute de muncitori au constatat simptome de intoxicare. Cârnați stricați au cauzat intoxicarea.

— **O femeie sgăreită a murit de foame.** Femeile trecute a murit în Berlin o femeie de 77 ani, care de trei sprezece ani locuia în o mănăstire fără ferestrii pe catul al cincilea. Vecinii numai atâta știau despre ea, că trăiește cu rămășițe de mâncări, ce le cerșia de prin birturi și hale de vânzare. Poliția, când i-a perchișionat chilia a aflat 87,000 măreți. Numele-i Cristina Heinecke.

Bibliografie.

4 cor. numai 4 cor;
plus 20 fil. porto postal.

Drepturile și datorințele învățătorilor și învățătoarelor profesionale

scrisă pe temeiul legilor regulamentelor, ordinațiilor, instrucțiunilor, hotărârilor și deciziunilor principiare

de **Dr. Szabo Mihály**, inspector regesc
tradusă în românește de
Eugen Zaslo, profesor,

„Visuri trecute“

Un elegant volum de schițe și romane scrise de
cunoscutul scriitor

Alex. Ciura (Simin).

Costă 1 cor..

Să pot primi dela tipografia semn. din Blaj

(Balássfalva) 390 1—5

La administrația „Tribunei“ să află de vânzare
următoarele cărți:

„La Roma“ de Russu Ștrianu	Cor. 2—	plus 10 fil. porto
„Poreciri și schițe“ de S. Secula	1.—	5 „ „
„Nuvele“ de Emil Zola	Cor. 0.40	5 „ „
„Școlarul declamator“	0.50	5 „ „
„Vatra părăsită“ I. Slavici	1.50	10 „ „
„Siropi de roaună“	1.—	10 „ „
„Aur“ Const. Hodoș	1.50	10 „ „
„Telegrama“ faiză în 3 acte	0.30	3 „ „
„Calendarul“ diecesei aradane	0.40	10 „ „
„Carmen Sylva“ de Vojeu	1.—	5 „ „

A apărut și află de vânzare la inst. grafic
„Minerva“ București: „Frumos“ de Const. Hodoș
Lei 1.50.

A apărut și se află de vânzare la inst. tipografic
„Minerva“ București Teatru de V. Alexandri
Cor. 1.50.

A apărut de **Dr. Augustin Bunea** canonic
metrop. 1. *Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa*
schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41
pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*,
Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8°
serisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40
fileri Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin
Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*,
(1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă
4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*,
în Schematismul archidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș
pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750*
făcută de vicarul episcopesc Petru Aron, Sibiu 1901,
costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belgradului*,
Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici*,
sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764,
Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*.
Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia
semin. din Blaj (Balássfalva) ori dela autorul
spe-dându-se banii înainte, — ori contra rambursă.

Redactor responsabil: Sever Boer.

Editor-proprietar: George Niehn.

INSERTIUNI și RECLAME.

Igaz Sándor

ciornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății
lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint căleat cumpără p. prețul
cel mai mare de zi, ori schimbă pentru
alte obiecte de aur și argint.

Primul

și singurul institut de
specialitate p. spălarea
și curățirea rufelor

306 al lui

Bettelheim K.

ARAD, Aulich Lajos-u. 2.

Nr. Telefonului 184.

Ujházi Ede

giuvaelier

atelier de gravuri

Arad, Salacz-utca 1. (Andrássy-tér.)
(gravări de monograme, embleme, inscripții)

Execută specialități de giuvaere, tot felul de reparări
abatjour etc. Schimbări
de aur și argint conform
cursului de zi.

Comande din provincie să execute prompt.

Asortiment de articoli de optică.

Reparări de oroloage.

464 Prețuri culante.

Primul atelier din Arad, pentru re-
pararea de ciornice și bijuterii.

Nr. Telefonului 63.

Cărbuni de peatră

de Petroșeni pentru Salon.

Briquette de cărbuni rotunzi de Tatra.

Briquette de cărbuni

„ILSE“

de Prusia

cel mai ideal material de încălzit.

Se capătă pentru prețurile cele mai cu-
lante cu transport la

RÓTH JÓZSEF

— întreprindere de transport de mobile. —

ARAD, Eötvös-utca 3. sz.

Înștiințare!

Am onoare a anunța pe on. public, că
bătă în 4 Februarie voi deschide cafenea

„OTTÓN“

(fostă Hunyadi)

pe care am branjat-o splendid, pe lângă
concursul unei muzici renumite.

Se va serba inaugurarea festivalului

Bufette rece și beuturi alese, dispunând
de ziare locale și din capitală solicităm
binevoitorul concurs

Sunt cu stimă deosebită

Grünwald Simon,

cafegiu.

Compactor român în Arad

Subscrisul îmi iau voia a aduce
cunoștința onor. public român, că rela-
tîin străinătate m'am stabilit în Arad
Weitzer János Nr. 7, unde mi am
chis un

Atelier de compactorie modern

arangiati cu mașinile cele mai noi și
perfectionate, sunt în plăcuta poziție
faptului ori ce lucrări stingătoare de sece
bransă dela cele mai simple până la
mai fine legături de lux. Asemenea pe-
legături protocoale p. cancelarie, cărți
ricești, cărți de rugăciuni pentru pre-
norații domni prești, în tomuri sim-
tice ori în partii de ori ce mărim-
lângă asigurarea unui serviciu solid, pro-
și ieftin.

În speranță, că onor. public ro-
im va oferi binevoitorul concurs, re-

Cu distinsă stimă

Iustin Ardelea

compactior.

Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de
a se prezenta odată în persoană pentru că cu
instrumentelor speciale aduse din străinătate poți ad-
tual locul, cauza, răspândirea și starea boalei,
de adanc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe
acestei examinări poți cu siguranță afla și calea
ajungi la vindecarea răului, ceea ce fiecare o po-
aceasă fără de a-și împedeca ocupațiunile. Dacă
nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie bo-
deamărentul și după ce va fi examinată va primi
șirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă
în cel mai mare secret în scrisoare pune marca
puns După încheierea curei, au la sece scrisorile
rere espresă se retrimit.

Un astfel de leucitor și curățitor e institutul
al drului alócz, medic de spital (Budapesta VII
pesi-ut 10) unde cu bunăvoință și conștiințioasă
ori-cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții
unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se
trupul întreg se eliberează de boală și suflatul de

Fără centurbarea ocupațiunilor zilnice dr.
vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și dis-
ment cu metoda sa proprie de vindecare și
cele mai neglijate, boalele de bescică, de țevă, de
de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și al-
lui, poala albă, boala de sânge, de piele și toate bo-
se țin de organele sensuale femești. Pentru feme-
de așteptare și intrare separată. Consultațiunile
insuși dr. Palócz dela 10 ore în a până la amez

Adresa: Dr. Palócz medic de spital,
Budapesta VII, Kerepesi-ut 10.

HEGEDÜS JÓZSEF

ciasornicar ARAD. juvelier

— Piața Boros Béni și colțul străzii Nádor. —

Chronomètre Alpina

Cel mai
ESCELENT
ciasornic
al veacului.

Union
Horlogère
BIENNE-GENÈVE.

Cadouri de Crăciun și Anul nou.
Prețurile cele mai ieftine

Atențiune la firmă!

S'a deschis

Bazarul de pe piața Libertății

unde se vind pentru prețurile cele mai culante tot felul de obiecte pentru

cadouri de crăciun și anul nou

precum: ciorapi, tricouri, jucării, obiecte pentru fumst, săpunuri parfumate, ciorapi pentru bărbați, dame și copii, gîmăntane de școală și piașă, mășae și batiste și alte multe lucruri alse pe cari nu le lușirăm aci.

Cu deosebită stimă:

450

Rosemberg József

BAZARUL CEL MAI IEFTIN!

CREMA MARGARETA

a lui

FÖLDES

este un mijloc lipsit de grăsime, inofensivă cu efect grabnic și sigur, care face să dispară alunițele, petele de ficat, roșța de pe nas și de pe mîni. Mijloc mai bun pentru obraji și mîni aspre nu există.

Efect instantaneu.

Pretul 1 cor.

Preparată de

FÖLDES KELEMEN

Farmacist în Arad.

Nr. Telefonului 111.

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA“

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare orî-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în orî-ce mărime, registre pentru bănci, invitări la petreceri și cununii, plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebreale, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Avînd în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai iute răsunset acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.

„MURĂȘANUL“ institut de credit și economii în M.-Radna.

CONVOCARE.

Onorații acționari ai institutului de credit și economii «Murășanul» sunt convocați prin aceasta la a

VII-a adunare generală ordinară

ce se va ținea în M.-Radna Joi în 9 Martie 1905 n. la 10 ore a. m. în localul institutului.

Obiectele de pertractare:

1. Raportul Direcțiunii.
2. Raportul Comitetului de supraveghere.
3. Cenzurarea socoților, staverirea contului bilanțului și celui al profitului și pierderii.
4. Decidere asupra propunerilor Direcțiunii și în special asupra împărțirii profitului curat pe anul de gestiune 1904.
5. Decidere asupra absoluturului Direcțiunii și al Comitetului de supraveghere pentru anul de gestiune 1904.
6. Alegerea a lor 2 membri sortați în Direcțiune.
7. Alegerea întregului Comitet de supraveghere pe anii 1905—1907.
8. Alegerea colegiului de cenzori pe anii 1905—1907.
9. Alegerea președintelui institutului conform §-ului 23 din statutele modificate, în adunarea generală din 1904.
10. Eventuale propunerii conformate statutelor.

Maria-Radna, 15 Februarie 1905.

Dr. Alexandru Marta m. p.
președinte.

Notă. On. acționari, cari voesc a participa la adunarea generală, sunt rugați a și depune acțiile la cassa institutului la deschiderea adunării generale.

Active.

Contul Bilanțului.

		Cor.	b.			Cor.	b.
Cassa în numărariu			2581	79	Capital social		8000
Escompt	255623.—				Depuneri spre fructificare		15832
Cambii cu acop. hip.	194786.—	450409	—		Reescompt		23646
Credit personal		15563	—		Fond de rezervă		1387
Credit hipotecar		19223			Interese transitoare		443
Lombard		4990	—		Deposit de cassă		293
Mobilier	1716.17				Dividendă neridicată		12
după amortisare 10%	172.17	1544	—		10% contribuție după int. de dep.		442
Diverse conturi debitoare		13899	70		Profit curat		11708
		508210	49				508210

Esite.

Contul Profit și Pierdere.

		Cor.	b.			Cor.	b.
Interese de depuneri	8812.80				Interese de escompt		41708
Interese de reescompt	12229.92				Interese de credit personal		183
Interese de fond de res.	345.—	21387	72		Interese de credit hipotecar		1604
Salare		3800	—		Interese de lombard		465
Contribuțiune și dare	3430.67						
Dare după depuneri	881.29						
Competințe de timbru	204.18	4516	14				
Marce de prezență		672	—				
Spese, chirie, porto, pro diverse remunerații		3622	81				
Profit curat		11708	78				
		45707	45				45707

M.-Radna, la 31 Decembre 1904.

Ioan Tuducescu m. p., dir. executiv.

Direcțiunea a:

Nicolae Moldovan m. p., contabil.

Dr. A. Marta m. p., președinte. C. Paulcescu m. p.

Dr. Halic m. p. I. Vuculescu m. p.

Dr. Avramescu m. p. M. Suci m. p.

Comitetul de supraveghere:

M.-Radna, în 11 Febr. 1905.

Gregoriu Marienescu m. p.

Sever Secula m. p.

Sava Raicu m. p.

Aurel Savici m. p.

Onorată adunare generală!

Din încrederea d-voastră și în virtutea §-ului 195 a legii comerciale și al statutelor, avem onoare a raporta următoarele:

Toate afacerile institutului le-am petrecut cu atenție, am scontrat cassa în numărari, am censurat deosebitele valori a le institutului, cari le-am esaminat, cu pozițiile cărților principale și auxiliare și le-am aflat în ordine și consonanță. Bilanțul și contul de profit și pierdere, cheiat la 31. Decembre 1904 asemenea le-am censurat și confrontat, din poziție în poziție cu estrasele cărților încheiate în deplină ordine și consonanță.

Ce privește distribuirea profitului curat de C. 11.708.78 al anului 1904 precum și referitor la celelalte propunerii a le Direcțiunii, bilite și cuprinse în programul adunării generale — fiind aceste în consonanță cu dispozițiile legii comerciale și a statutelor, — din partea noastră ne alăturăm la ele și pe basa acestora rugăm Onor. adunare generală a da absoluturul pe anul de gestiune 1904 atât Direcțiunii cât și Comitetului de supraveghere.

M.-Radna, în 11 Februarie 1905.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE:

Sava Raicu m. p.

Sever Secula m. p.

Gregoriu Marienescu m. p.

Aurel Savici m. p.

ARAD, Tipografia George Nichin.